

ליקוטים נפלאים פרשת ויגש

"ויאמר בי אדני..." (מד, יח)

דרש רבי חנוך צבי הכהן רבה של בנדין:
ניגש יהודה אל יוסף בגודל אהבה ואומר לו "בי אדני", כאומר:
הלא אתה ממש בי, בתוכי, שנינו כאיש אחד, וכך נתעוררה אהבה
בליבו של יוסף, "כמים הפנים לפנים", עד שהתוודע אל אחיו...

כבשן קטן, מי פתי יעבור בכבשן האש הגדול כשיכול לעבור
כבשן האש הקטן!
הלבנת פני חברו ברבים היא כבשן גדול עד מאוד, מי פתי ילך
וילבין פני חברו שהוא כבשן אש גדול, אל מול כבשן האש הקטן
של האש בעוה"ז! (לב שלום)

"אני יוסף העוד אבי חי, ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו" (מה, ג)

עד שטחו פניהם בקרקע. ומכאן למדו חכמים לקח באומרם: אוי
לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה. והרי יוסף קטן שבשבטים
היה, ובכל זאת לא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו, עאכ"ו
כשמלך מלכי המלכים הקב"ה שהאדם עתיד ליתן לו דין וחשבון
על כל מעשיו.

אומר החפץ חיים: אחי יוסף עומדים תוהים ומשתאים על כל מה
שהתרחש עמם עשרים ושתיים שנה, איך הגיעו למצב כזה של
מכירה, ומדוע יוסף מתנפל עליהם בעלילה שהם מרגלים, ומדוע
הניח את שמעון בבור, ומי החזיר להם הכסף בחזרה, מדוע רוצה
הוא את בנימין, ואיך ייתכן שבנימין גנב את הגביע, שאלות
וספקות שהיו להם זמן רב ולא היו להם תשובות. עד שיוסף
הצדיק בא ואמר שתי מילים "אני יוסף", הכל הוברר להם. הבינו
שהמכירה הייתה בשביל רצונו של הקב"ה שיוסף יכלכל אותנו
בזמן הרעב, ולכן הבינו את כל השאלות. כך - אומר הח"ח -
לעתיד לבוא יבוא הקב"ה ויאמר "אני ה'", ואז יובררו לאדם כל
ספקותיו. ישנם לפעמים לאנשים מסוימים שאלות רבות מדוע
קרה לי כך ולמה הקב"ה עשה לנו כך, שאלות וספקות במשך
שנים, אולם לעתיד לבוא יבוא הקב"ה ויאמר אני ה' ויובן לאדם
כל דבר וכל ספק.

וכותב הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל: העולם הזה דומה לנוסע
באוטובוס, יש נוסעים שיוורדים בתחנה ראשונה ויש בתחנה
שנייה ויש בתחנה סופית. ושוטה הוא האדם שיאמר למה הנוסע
ירד בתחנה ראשונה הרי שילם כמו כולם, אבל יאמרו לו ריקא
שכמוך, אדם זה הולך לעסקיו וזה המקום שצריך לרדת. כך
בעוה"ז יש אנשים שמתים ל"ע בגיל צעיר ויש שמתים בגיל
מבוגר, והכל כמובן משום שהצעיר בא בגלגול וכבר תיקן את כל
מה שהיה צריך.

"ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף" (מה, ג)

כיון שראה יהודה ליוסף שאינו מתפייס (שאינו נעתר לבקשתו
לשחרר את בנימין), התחיל לומר לאחיו: מה אנו עומדים? מזה
(מיוסף) נתחיל, ובפרעה (מלך מצרים) נסיים. והם לא היו
יודעים, שיוסף מבין לשונם. כיון שראה יוסף כך (שאחיו מוכנים
למסור נפשם על אחיהם
הצעיר), התחיל אומר להם
בתחנונים ובלשון רכה: איני
רוצה אלא לידע, מי נתן לו
לבנימין זה עצה לגנוב את
הגביע?

"ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני" (מד, יח)

הגאון מוילנא שאל את המגיד מדובנא שיבאר לו מדרש פלא בלי
משל, כפי שהיה נוהג המגיד.
מובא במדרש: אמר יהודה ליוסף, בנימוסינו כתיב, 'ואם אין לו
ונמכר בגניבתו', וזה יש לו.
ולכאורה, יהודה בא להורות משפטי התורה לפני שניתנה למלך
מצרים השולט ומושל בהרבה ארצות ומדינות, תקיף בדעתו,
היקבל וישמע חוק העבריים שהם מתי מעט בעולם?
האם דבריו יעשו עליו רושם עד שישחרר את בנימין מבית
האסורים שנתפס בעוון גניבת כלי יקר מבית המלך?
ענה המגיד מדובנא, שלכאורה קשה על עצם הדין של 'ונמכר
בגניבתו', היעלה על הדעת שהגנב העומד למכירה פומבית
יירכש כעבד האמור לשהות ברשות אדונו, והלא בין לילה לא
ישאיר מאומה מרכוש אדונו?!

והביאור הוא שהתורה מדגישה "ואם אין לו" - שכאשר הגנב
מוצע למכירה ברחובה של עיר, עומד הוא ערום ויחף ורעב,
שהרי משום כך הלך וגנב לצורך מחייתו, כדברי שלמה המלך
במשלי: "לא יבוזו לגנב כי יגנוב למלאות נפשו כי ירעב", ולכן
הקונוהו יחשוב בדעתו שיקבלו בסבר פנים יפות, יאכילהו וישקהו
וילבישהו ולא יגנוב מביתו מאומה, כי בטבעו אינו גנב.
יהודה דיבר עם "המלך הנוקשה" בחכמה נפלאה באמרו -
בנימוסינו כתוב 'ואם אין לו', וזה יש לו כל טוב, וכשנתפס כגנב
מבית המלוכה, אין ללמד עליו זכות ומורגש מזה שבטבעו גנב
הוא, ולמה למלך להכניס לביתו גנב, "ישב נא עבדך תחת הנער",
והנער הבוגד יעל עם אחיו, שהרי היום ראה גביע ומחר יראה
שוהם וספיר ויגנוב אותם והמלך יהיה אשם בכך שהעסיק גנב.

"ולא יכול יוסף להתאפק" (מה, א)

"נח" לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש.

לא אמרו בגמרא חייב אדם להפיל עצמו בכבשן האש ואל ילבין
פני חברו, אלא "נח לו לאדם", כלומר: אכן אם היו באים להישאל
אם מותר להלבין פני חברו בכדי להינצל ממיתה, ייתכן והיו
פוסקים שמוותר להלבין, אלא שחז"ל גילו לנו בזאת, שיותר קל
ויותר נח להפיל את עצמו לכבשן האש מאשר להלבין פני חברו
ברבים.

משל למה הדבר דומה, לאדם
שחטא לפני המלך, ונתן לו
המלך עונש שיעבור בכבשן
האש, אבל נתן בידו לבחור
אם לעבור בכבשן גדול או

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים נפלאים פרשת ויגש

וי"ל דאיתא במס' ברכות פסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם, וחוזר רק ע"י טעימת יין של קידוש. והנה איתא בגמ' שהניזיר אסור ביין קידוש, עוד דרשו חז"ל על הפסוק "ולקדקד נזיר אחיו" - שבני יעקב היו נזירים כל זמן שלא מצאו את יוסף. וא"כ, קודם שנסעו למצרים לא הוצרך יעקב להזהירם, כי הם מעצמם לא יפסיעו פסיעה גסה, שהרי לא היו מותרים ברפואה למאור עיניהם, משא"כ גבי יוסף, כשכבר שתו יין - הוצרך להזהירם. (ארץ חמדה)

"ויקחו את מקניהם ואת רכושם... ויבואו מצרימה יעקב וכל זרעו אתו ובניו ובניו אתו בנותיו ובנות בניו וכל זרעו הביא אתו מצרימה" (מו, ו-ז)

ויש לדקדק אצל הבנים לא אמר "הביא אתו" כמו בבנותיו. ונראה לי דרך צחות, כי יוסף אמר (מה, ט) 'רדה אלי אל תעמוד פן תורש אתה וביתך וכל אשר לך', וצריך להבין מדוע מיהר כל כך וירא פן ייעני אם יעכב קצת, וכי עשיר גדול כיעקב יתרושש מחמת עיכוב קצת? ונראה כי דרך נשים בנסעם לקרובים מכובדים לא יספיקו להם כל מלבושים שבעולם ומבזבזים על בגדים ועל בגדי בגדים עד בלי די, וע"כ מיהר יוסף שלא יהיה להם פנאי להכין להם מלבושים לרוב ויבזבזו כל רכוש יעקב. והנה הנשים באמת רצו לעכב עד שיכינו להם די סיפוקם והוצרכו להסיע אותם בעל כרחם, וזה שאמר "בניו ובניו אתו" אתו, הלכו מרצונם אתו, אבל בנותיו ובנות בניו הביא אתו בעל כרחם כנ"ל. (וידבר משה)

"כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים" (מו, כז)

בפרשתנו התורה מספרת שיעקב אבינו ירד למצרים ב-70 נפש, והתורה מונה וסופרת את היורדים שהם 4 נשותיהם של יעקב עם הבנים והנכדים, בני לאה - 33, בני זלפה - 16, בני רחל - 14, בני בלהה - 7. ומביא רבינו האור החיים הקדוש את שאלת חכמינו זכרונם לברכה, שבפועל היו בני לאה רק 32 ואם כן חסר אחד לחשבון ה-70, ומי הוא זה המשלים את החשבון??? וחכמינו זכרונם לברכה מתרצים בכמה אופנים, ואילו רבינו הקדוש חולק עליהם ומחדש שיעקב אבינו בעצמו הוא זה שמשלים את החשבון. ומסיים וזה לשון קודשו: 'ולא יקשה בעיניך שיהיה פירושינו היפך דברי רבותינו זכרונם לברכה, כי כבר הודעתוך כי בפשטי התורה שאין הלכה יוצאה מהם רשות נתונה לתלמיד ותיק לחדש, ועליהם נאמר 'חכו ממתקים וכולו מחמדים', והפשט כראי מוצק, והדרשה תדרש'.

כיון ששמע בנימין כך, אמר: לא הם נתנו לי עצה, ולא אני נגעת בגביע. אמר לו יוסף: הישבע לי! התחיל לישבע לו. ובמה נשבע לו? ביוסף אחיו נשבע, שלא נתנו לו עצה ולא נגע בגביע. אמר יוסף: מי יודיע לי, שאתה נשבע על אחיך באמת? אמר לו בנימין: משמותם של בני אתם יכול לידע, כמה אני מחבבו (עד כמה אני אוהב את יוסף אחי); שהוצאתי שמותם על מה שאירע לו (שקראתי לעשרת בני, שמות המביעים אהבתי וגעגועי לאחי המת). כיון ששמע יוסף כך, לא יכול לכבוש רחמיו (לעצור את רגשות אהבתו לבנימין, בן אמו); "ויאמר יוסף אל אחיו: אני יוסף!" (מדרש)

"ועתה אל תעצבו" (מה, ה)

עצבות אינה עבירה, אבל טמטום הלב שעצבות יכולה להביא, אין העבירה החמורה ביותר יכולה להביא. הרה"ק ר' משה מקוברין ז"ע, ראה פעם יהודי בצער רב, קרא ר' משה: אוי ואבוי, איך מעמיס עליו יהודי חטא כזה להיות שרוי בצער, הלא אמרו חז"ל (חגיגה טו:): ר' מאיר אומר בזמן שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת קלני מראשי קלני מזרועי, היינו, השכינה מצטערת, ואם כן, איך יכול בן אדם בגלל ענייני הפעוטים להכניס את השכינה בצער.

"אל תרגזו בדרך" (מה, כד)

ואיתא ברש"י "אל תפסעו פסיעה גסה". ויל"ד למה לא צוה אותם יעקב אותו הדבר, וכן למה לא צוה יוסף בפעם הקודמת אותו הדבר, רק עכשיו. וביותר יש לדקדק מהו השייכות של "אל תפסעו פסיעות גסות" שנקט רש"י, ללשון הפסוק "אל תרגזו בדרך". ויש לומר, דהנה בעצם לא ה' חשש שהשבטים יפסיעו פסיעה גסה, רק שעכשיו בעת הזאת ה' חשש שכל השבטים ישאו את רגליהם וירצו מיד לבשר ליעקב את הבשורה הטובה, אולם יוסף האמין בה' שכל דבר מעותד משמים, וקבועה הדקה הנכונה מתי יגיע הבשורה הטובה ליעקב אביהם ואין להם לרוץ, כי לא יגיעו במוקדם אם אין השעה מוכשרת לכך, ולא יפעלו במרוצתם רק ההיפוך, שהקב"ה יזמין בפניהם מכשולים להרגיז עליהם הדרך שלא יוכלו להגיע קדם השעה הנכונה. וזהו "אל תפסעו פסיעה גסה", כי ממילא לא תגיעו במוקדם יותר מהשעה שכתוב למעלה בשמים, רק יהי' מוכרח מאורעות שיארע לכם רוגזות מסיבות הדרך. ועל כן עומד הוא ומזהיר להם שפיר "אל תרגזו בדרך" על ידי הפסיעות הגסות...

"ויאמר אליהם אל תרגזו בדרך" (מה, כד)

ברש"י מובא: דבר אחר, אל תפסיעו פסיעה גסה. והקשה המהרש"א, למה לא הזהירם יעקב על זה קודם שנסעו למצרים?